

LECȚIE DESPRE COLIND SAU UNIVERSUL COLINDIC AL LUI SABIN V. DRĂGOI

LESSON ABOUT A CAROL OR IN THE SABIN V. DRĂGOI'S CAROL UNIVERSE

Petru STOIANOV

Facultatea de Muzică a Universității SPIRU HARET

Str. Ion Ghica nr, 3, București

petrust@rdslink.ro

Abstract

Sabin V. Drăgoi was the type of musician who loved to collect Romanian folklore. He wrote about it and worked on it, dedicating his entire life to this research. The diatonic structures of the Romanian carols were a guiding point for Petru Stoianov's musical creation.

Key words: *Sabin V. Drăgoi, folklore, Romanian carols, Petru Stoianov's musical creation*

Cuvinte cheie: *Sabin V. Drăgoi, folclor, colind românesc, creația muzicală a lui Petru Stoianov*

Personalitatea lui Sabin V. Drăgoi, compozitor, folclorist, dirijor și profesor născut în 6 iunie 1894 în comuna Seliște din județul Arad marchează cu o puternică amprentă teritoriul muzical românesc al zonei. El este cel care a știut să valorifice de o manieră magistrală și în cele mai variate forme și genuri ale muzicii noastre o tradiție milenară pe care - mai ales - a știut unde și cum să o caute și să o scoată la lumină.

Crezul său a fost colindul românesc, gen în care Sabin Drăgoi a văzut vitalitatea și atotcuprinderea rădăcinilor ancestrale ale spiritualității noastre turnate în legătura sunet-cuvânt la ceasul de taină al misterului Crăciunului, provenit din acel profund strat al sărbătoririi ciclului renașterii soarelui la solstițiul de iarnă.

Pasiunea sa pentru folclorul arhaic se traduce în zestrea de colind pe care ne-a lăsat-o moștenire.

Din cunoscuta colecție a celor 303 Colinde culese și publicate de Sabin Drăgoi sub titlul *303 Colinde și melodii (1924-1930), Culese și notate de Sabin V. Drăgoi* [1], am ales unul reprezentativ pentru tipul de osatură ritmico-metrico-melodică, colind a cărui amprentă energetică s-a pretat elaborării unui ciclu de variațiuni pentru pian solo.

Intitulate *Lecție despre Colind*, cel 10 variațiuni compuse la sugestia primului meu profesor de compoziție - reșițeanul Anton Zeman - sunt concepute în baza unei teme reprezentative pentru acest gen prin caracteristicile sale zonale - respectiv Câmpia de Vest a țării, cu o depănare molcomă; ele se dezvoltă pe o matrice în care recunoaștem omniprezența sferei modale și fluxul schimbărilor de metru, ritm, tempo, atât de specifice ideii de variațiune dar și înlănțuirii de tip suită. Lucrarea este dedicată celui care mi-a deschis orizontul creației și preocupărilor lui Sabin V. Drăgoi, compozitorul și profesorul Anton Zeman.

Caracteristic pentru tema variațiunilor, respectiv pentru alegerea lui Sabin Drăgoi care l-a considerat un posibil prototip colindic s-a dovedit a fi și pentru mine un imbold creator, ca și pentru soliștii care l-au inclus în repertoriul lor - și aici mă refer în mod special la pianista Ilinca Dumitrescu care l-a făcut cunoscut inclusiv publicului din Kuala Lumpur în două memorabile concerte, excelent primite de public și de presa de specialitate. Practic, colindul conține un puternic energetism germinativ, pretabil unor dezvoltări ulterioare, unei prelucrări în care am căutat să păstrez cât mai

nealterat profilul melodic deoarece orice colind se recomandă în primul rând prin datele sale de origine și nu una oarecare, ci una străveche. Este știut că mai ales colindul ca și cântecul de leagăn sau unele piese din folclorul copiilor se păstrează inclusiv astăzi cât mai aproape de datul primar.

Care sunt liniile de forță ale colindului ales?

Un prim jalon îl constituie macroforma, încadrarea temei într-un tipar bipartit de câte opt măsuri fiecare; între cele două articulații se stabilește un raport de simetrie în asimetrie pe ideea existenței unui indice de prelucrare în chiar corpul tematic. Se detașează cu pregnanță incipitul melodic, cu elansare ascendentă – mers melodic contrar ductului colindic care este, de regulă descendent. Aceeași elansare ascendentă conduce și la descoperirea unei arii intervalice sensibil lărgite: în loc de binecunoscutul pentacordism descendent, întâlnim aici o heptacordie atent compensată intervalic în jocul ascensiunii și al regresivității ca o imagine muzicală a nevoii de expansiune și de rapidă coagulare, recentrare a energiei primare conținute în sunetul de bază al modului. Heptacordia stă mărturie aici în primul rând pentru multiplele influențe ale acestei zone în care tradițiile au rămas vii.

Din punct de vedere modal domină o împletire tono-modală: eolian și frigian în prima articulație, major construit pe treapta a treia a modului și escaladat prin arpeggiere, cu revenire la balansul eolic-frigic al începutului – în cea de-a doua. Iată cum se prezintă – în exemplul de mai jos - această temă bipartită; se poate lesne observa modul în care creatorul popular, deși a operat cu instrumentele diversității în unitate, reușește să realizeze o formă „rotundă”, pornind și terminând pe același sunet

Diversitatea ritmică este și ea un indiciu al întrepătrunderii unor influențe din diverse zone culturale: ritm punctat și curgere egală de optimi, iamb și troheu, totul într-un repetitiv melodic din care se desprinde pregnanța unor celule în care rolul central îl joacă intervalul de cvintă – ca axă a începutului și seria de secunde despărțite prin pas de terță în cadența finală și la semicadență.

Toate aceste date mi-au permis o armonizare "în stil" a colindului: desprindere treptată din sunetul matricial pe care l-am păstrat ca fundal, asemenea unei pedale prelungite, indici de imitație pe mici trasee, complementarități ritmice, oaze de structuri responsoriale, la început doar în pendularea a două voci, extinse apoi la trei voci. Desele oglindiri ale vocilor, ca și mersurile melodice când contrare, când paralele au creat o geometrie variabilă care a funcționat ca fundal pentru menținerea permanentă în prim plan a temei colindului cules de Sabin Drăgoi.

Ex 2:Tema armonizată

În memoria lui Anton Zeman

"Lecție despre Colind"*

10 Variațiuni
pentru
Pian Solo

Petru Stolanov

Andante

mp

* Din "301 Colinde" de Sabin Drăgoi

Variațiunile secvente au propus, fiecare în parte, o îndepărtare treptată de profilul inițial; datele prin care am realizat aceasta sunt: modificare metrică și – implicit – un alt tip de curgere, mai rapidă, cuplată unui joc registric expandat în prima variațiune, așa cum se poate observa din fragmentul de mai jos:

I

Moderato

mp

Totodată, am optat – în cazul variațiunii secunde – pentru netezirea asperităților ritmice și dialogul celor două voci principale (sopranul și vocea mediană), cu ritm complementar, așa cum reiese din fragmentul următor:

II

Allegretto

mf

ca și pentru concentrare și spirit burlesc în variațiunea a treia, pe care o exemplificăm în cele ce urmează:

Allegro moderato

III

The image displays a musical score for three systems. The top system is marked 'Allegro moderato' and 'III'. It features a piano (p) accompaniment in the upper staff and a mezzo-piano (mp) melody in the lower staff. The second system continues with dynamic markings p and mp. The third system concludes with a mezzo-forte (mf) dynamic marking. The score is written in bass clef, 3/8 time, and key of D major.

pentru maximă descătușare și viteză, revenirea la trasee de gingășie și giocoso în celelalte variațiuni.

Am optat pentru tehnica temei cu variațiuni deoarece am ținut să mă raportez mereu la colindul de la care am pornit. În acest fel, am realizat un fel de perspectivare în ascensiune dinamică, pe o elipsă, în continuă depărtare și, totuși, în permanent contact cu tema de colind. Este încifrat aici și mesajul meu, respectiv crezul în puterea de creație a filonului folcloric în care orice depărtare de matcă presupune nu o tăiere a cordonului ombilical, ci o retrăire, la un alt nivel a energetismului primar; în acest fel, memoria de veacuri reconfirmă sinusoida, arcuirea cu depărtare și revenire controlate ale acelei coarde în permanentă vibrație care se poate numi "suflet din sufletul neamului meu – este ceea ce a aflat Sabin V. Drăgoi în fiecare din expedițiile sale folclorice, este ceea ce am recitat eu în colecțiile sale de colinde [2].

Concluzii

Am păstrat nealterat fondul „zicerii muzicale” desprinse de Sabin V. Drăgoi din zestrea vetrei satului[3]; singurele adăugiri pe care le-am adus temei le-am realizat în spiritul prelucrărilor lui Sabin V. Drăgoi, cu acea tentă caracteristică a luminozității diatonice.

Bibliografie

1. Drăgoi, S. V., *303 Colinde cu texte și melodie (1924-1930), Culese și notate de...* Craiova, Scrisul Românesc, 1931.
2. Cosma, V., *Muzicieni din România, Lexicon*, vol. 2, București, Ed. Muzicală, 1999.
3. Stoianov, C., *Coordonate stilistice ale creației lui Sabin Drăgoi și Zeno Vancea*, în *Muzica*, București, serie nouă, nr. 4/1990.